

Из Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности, примењује се од школске 2018/2019. године.

Активности и мере које покреће установа у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности

Насилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно понашање јесте насилно. Уочено дискриминаторно понашање (излагање подсмеху по основу националности; омаловажавање, игнорисање и избегавање контаката или омаловажавање родитеља ученика по основу личног својства; имитирање хода, говора и изгледа особа са сметњама у развоју или инвалидитетом; ословљавање погрдним називима, изражавање стереотипа и предрасуда, причање увредљивих и понижавајућих шала и вицева, певање увредљивих и понижавајућих песама о припадницима одређене групе; промовисање родних стереотипа у вези са очекивањима и достигнућима девојчица и дечака; слање увредљивих и понижавајућих порука одређеном лицу или групи путем СМС-а, ММС-а или друштвених мрежа; привилеговање припадника већинске групе неоправданим и прекомерним похвалама; неоправдано вербално умањивање доприноса и успеха припадника мањинске групе), сврстава се у један од три нивоа у зависности од узраста учесника, интензитета, трајања, учесталости, облика, начина и последица узнемиравајућег и понижавајућег поступања:

	Узраст	Интензитет, трајање и учесталост	Облик и начин	Последица
Први ниво	Истог или приближног узраста; млађи према старијем	Једном учињено у односу на исто лице, лица са сличним или истим личним својствима	Једном учињено према лицу или групи, а да не врши удружено група	Није довело до угрожавања физичког, односно психичког здравља
Други ниво	Узрасно старији према млађем лицу	Када се понавља или продужено траје у односу на исто лице, лица са сличним или истим личним својствима	Када удружено врши група или се понашање понавља, односно дуге траје према лицу или групи и проузрокује осећај понижености, узнемирености или одбачености	Доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља
Трећи ниво	Група према лицу или другој групи	Када се понавља или продужено траје у односу на исто лице, лица са сличним или истим личним својствима	Ако је изазвало страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење или је довело до искључивања или одбацивања лица или групе	Уколико је у интервенцију укључена спољашња заштита

Приликом сврставања у ниво дискриминаторног понашања **место и време** извршеног понашања **утичу на избор врсте мере и активности које се предузимају у интервенцији:**

- Када се дискриминаторно понашање догоди ван простора установе, у било које време, а од стране учесника у образовању, установа предузима мере појачаног васпитног рада, без вођења васпитно-дисциплинског поступка.
- Уколико се дискриминаторно понашање догоди у простору установе у време образовно-васпитног рада и других активности, предузимају се мере појачаног васпитног рада, покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак, у роковима и на начин утврђен Законом

Поступање установе у случају дискриминаторног понашања учесника у образовању

У установи се интервенише у случају сумње и када је утврђено дискриминаторно понашање, и то, када се оно припрема, дешава или се догодило између учесника у образовању (ученик, одрасли, запослени, родитељ, треће лице у установи)

Сазнање о дискриминаторном понашању у установи може да се добије: опажањем, на основу сумње или информације да се дискриминација припрема, догађа или се догодила. Информација може да се добије непосредно – усмено, у писаном облику, коришћењем дигиталних средстава, поверавањем од самог дискриминисаног или посредно – од његовог родитеља, вршњака, запослених, трећих лица као сведока, као и на основу анонимне пријаве.

Интервенцију чине мере и активности којима се **дискриминаторно понашање или вређање угледа, части или достојанства личности** зауставља, осигурава безбедност учесника у образовном и васпитном процесу (оних који трпе – дискриминисана лица, сведоче или чине – извршиоци дискриминације), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

Директор има обавезу да предузме Законом утврђене мере и активности према запосленом, родитељу и трећем лицу као извршиоцу дискриминације и пријави дискриминацију надлежним државним органима и органима локалне самоуправе.

У случају дискриминаторног понашања запосленог утврђује се одговорност у дисциплинском поступку, у складу са Законом.

Одговорност родитеља за повреду законске забране дискриминације од стране његовог детета које је ученик школе утврђује се у прекршајном поступку, а на основу Закона. У случају када је родитељ извршилац дискриминације, одговорност се утврђује пред Повереником или у судском поступку, у складу са законом.

Одговорност трећег лица за повреду законске забране дискриминације утврђује се у поступку пред Повереником или у судском поступку, у складу са законом.

Мотив или намера извршиоца дискриминације није од значаја.

Покренут прекршајни или судски поступак, не утиче на предузимање интервентних мера и активности.

Редослед поступања у интервенцији је следећи и зависи од тога да ли се дискриминаторно понашање припрема, догађа или се догодило:

Проверавање добијене информације да се дискриминаторно понашање припрема или се догодило обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Циљ проверавања информације јесте утврђивање одлучујућих чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на дискриминаторско поступање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице - ученик.

Установа проверава сваку информацију о дискриминаторном понашању прегледом видео записа, уколико установа има електронски надзор над простором, анонимном анкетом учесника у образовању и на други начин примерен облику и врсти дискриминаторног понашања.

Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са Законом.

У случају непотврђене сумње дискриминаторног понашања, појачава се васпитни рад и прати понашање учесника у образовању. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за повреду законске забране дискриминације.

Заустављање дискриминаторног понашања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог, дежурног наставника или радника обезбеђења да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике.

У случају да запослени процени да не може сам да заустави дискриминаторно понашање зато што је сукоб високо ризичан, као и због истовременог физичког насиља, одмах ће тражити помоћ.

Након заустављања сукоба, ако се посумња у повређивање дискриминисаног лица, затражиће се пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад.

Смиривање учесника подразумева, најпре, одвојене разговоре са извршиоцем дискриминације и са дискриминисаним лицем, а ако се процени да је могућ, без опасности по наставак сукоба, и заједно са учесницима и родитељима.

Обавештавање и позивање родитеља је обавеза установе. Одмах након заустављања сукоба учесника – ученика (као дискриминисаног лица и извршиоца дискриминације) установа обавештава и позива родитеља на пријављени број контакт телефона. Уколико родитељ није доступан, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

Прикупљање релевантних информација и консултације врше се у установи ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа дискриминације, ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције. Процену нивоа дискриминације увек врши Тим за заштиту. Да би извршио правилну процену, Тим за заштиту прикупља све релевантне податке, консултује, осим директора, одељењског старешину, дежурног наставника, радника обезбеђења, другог запосленог као очевица, представника Ученичког парламента. Тим за заштиту информисе родитеље и укључује их у појачан васпитни рад и план заштите од дискриминације.

Уколико у току консултација у установи директор и Тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво дискриминације, као и да одреде одговарајуће мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге

организације и службе: Министарство – школску управу, Центар за социјални рад, полицију, здравствену службу, Повереника.

Предузимање мера и активности – план заштите од дискриминације сачињава се за конкретну ситуацију сваког од нивоа и за све учеснике – дискриминисано лице, извршиоца дискриминације и сведоке и зависи од: узраста и броја учесника, облика и нивоа дискриминације, последица по лице и колектив.

План заштите од дискриминације сачињава Тим за заштиту заједно са одељењским старешином, психологом, педагогом, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. У припрему плана заштите установа укључује Савет родитеља, по потреби и орган управљања, а када год је могуће, укључиће и представнике одељењске заједнице, Ученичког парламента, као и учеснике у дискриминацији.

За сваки процењени ниво дискриминације директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство – надлежну школску управу, у року од 24 сата од догађаја. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако Тим за заштиту, полиција или Центар за социјални рад процене да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика.

Праћење ефеката предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, Тим за заштиту) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

Када је запослени извршилац дискриминације, а дискриминисано лице, односно сведок – учесник у образовању редослед поступања у интервенцији је следећи и зависи од тога да ли се на основу информације дискриминаторно понашање запосленог припрема, догађа или се догодило је:

Заустављање дискриминаторног понашања

Смиривање ситуације

Обавештавање и позивање родитеља и одељењског старешине паралелно са заустављањем и смиривањем учесника, са најминималнијим временским размацима,

Подношење пријаве директору установе ради покретања поступка (прикупљање информација о дискриминаторском поступању запосленог и на основу релевантних чињеница предузимање мера у складу са Законом). Тим за заштиту предузима мере и активности у односу на дискриминисано лице, односно лица – учесника у образовању.

Консултације Тима за заштиту ради прикупљања свих релевантних чињеница за доношење плана заштите од дискриминације и праћењу ефеката мера за дискриминисано лице. Тим за заштиту по потреби обавља консултације са одговарајућим стручњацима и установама и укључује надлежне службе. Одељењски старешина у сарадњи са тимом, информисае родитеље и укључује их у васпитни рад или план заштите.

Обавештавање Министарства – надлежне школске управе, од стране директора установе у року од 24 сата од извршеног, односно од сазнања о дискриминаторном

понашању запосленог према учеснику у образовању и на основу релевантних чињеница покреће и води дисциплински поступак, у складу са Законом.

Праћење ефеката предузетих заштитних мера према дискриминисаном лицу и сведоку–учеснику у образовању врши се континуирано.

У случају када дискриминаторно понашање испољава лице која није запослено у установи, кораци су исти, уз обавезу установе да поднесе притужбу Поверенику. Тим за заштиту може да предложи план заштите учесника у образовању и активности у вези са едукацијом родитеља, односног трећег лица које није запослено у установи.

Уколико се сумња у дискриминаторно поступање директора, та сумња се пријављује Министарству. Просветна инспекција самостално, а ако је потребно у сарадњи са просветним саветником, утврђује чињенице. О утврђеним чињеницама, односно наложеним мерама и роковима за отклањање неправилности и недостатака, просветни инспектор обавештава орган управљања установе и министра. Уколико постоји сумња да је учињено кривично дело, привредни преступ или прекршај, односно да је повређена забрана дискриминације, насиља злостављања и занемаривања, просветни инспектор подноси пријаву, односно захтев надлежном органу.

Документација, анализа и извештавање

У спровођењу интервентних мера и активности установа:

1. Евидентира све случајеве дискриминације у установи
2. Прати остваривање конкретних планова заштите
3. Анализира стање и извештава
4. Тим за заштиту сачињава извештај два пута годишње, који директор доставља органу управљања, Савету родитеља и Ученичком парламенту
5. Извештај о остваривању програма заштите саставни је део годишњег извештаја о раду установе и доставља се Министарству – односно надлежној школској управи

октобар 2021. године

Координатор Тима,
Г. Анђелковић, псих.